

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	1

Professor de contacte

Nom: Josep Maria Blanch Ribas

Correu electrònic: JosepMaria.Blanch@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És una assignatura de quart curs, que pressuposa la prèvia adquisició de coneixements i perspectives aportats pel conjunt dels cursos anteriors, especialment per assignatures com Dimensió social de la persona, Influència social i grups i Psicologia social del món contemporani.

Objectius

La psicologia social com a disciplina i com a professió és una història de recerques i d'intervencions sobre problemes socials, qualitat de vida i benestar psicosocial aplicades als més diversos àmbits. El desenvolupament de la Psicologia Social Aplicada (PSA), com el de les ciències humanes i socials en general, deriva d'un complex procés d'articulació teòrico-pràctica: D'una banda, la voluntat de comprendre i explicar teòricament les més diverses realitats socialment problemàtiques i desafiantes que emergeixen en el context de la modernització: relacions laborals en les successives fases del capitalisme, fenòmens de masses que irrompen en l'escenari de la urbanització, moviments socials associats a les permanentment renovades formes de participació, integració, marginació i exclusió en la vida social, de democràcia i de totalitarisme, de desigualtat i de discriminació, de llibertat i de control, d'emancipació, dominació i submissió, de pobresa, atur i subocupació, de drogodependència i de delinqüència, de desenvolupaments i assoliments, d'epidèmies i fracassos, de velles i noves necessitats i utopies socials. I de l'altra, la urgència de donar resposta pràctica efectiva, avaluable i actualitzada als problemes socials presents, previsibles i prevenibles. Fins a mitjans del segle XX, els social problems i el malestar psicosocial van constituir el nucli dur de les preocupacions teòriques de la disciplina i de les orientacions pràctiques de la professió. En l'últim mig segle, aquesta perspectiva s'ha ampliat a la consideració de la dimensió positiva del progrés social, incloent el de la qualitat de vida com un camp que inclou no només la vessant problemàtica de les mancances i dèficits socials, sinó també la cara positiva del benestar psicosocial i dels èxits socials i psicosocials que cal promoure, potenciar i optimitzar.

L'objectiu general de l'assignatura és el de facilitar una orientació general i interdisciplinària als enfocaments metateòrics i als desenvolupaments teòrics, metodològics, temàtics i pràctics de la PSA. La qual cosa requereix, al seu torn, una capacitació per a les següents operacions específiques: (a) utilitzar un vocabulari teòric i tècnic bàsic de la PSA, (b) desenvolupar una obertura intel·lectual a qüestions psicosocials urgents i rellevants, una motivació per a la investigació i intervenció en PSA i un coneixement precís de les implicacions ètiques i deontològiques d'aquestes pràctiques, (c) construir un marc de referència teòric sobre fenòmens i processos característics dels principals àmbits d'aplicació de la PSA (des de la salut, el treball i la educació, fins el dret, la política, l'ambient o la cultura), (d) comprendre el caràcter sociohistòric de la construcció de les necessitats i dels problemes socials, (e) identificar dimensions i indicadors bàsics dels constructes qualitat de

vida i benestar psicosocial, (f) conèixer eines metodològiques i tècniques de la PSA així com processos concrets d'intervenció (g) elaborar (de forma individual i grupal) síntesis informatives sobre tòpics específics de la PSA

Competències

- Identificar i reconèixer els diferents mètodes d'avaluació i diagnòstic en els diversos àmbits aplicats de la psicologia.
- Reconèixer les limitacions pròpies i de la disciplina, en els diferents àmbits de la pràctica professional.
- Seleccionar indicadors i construir instruments per avaluar programes i intervencions.
- Treballar en equip.
- Utilitzar les eines adequades per a comunicar-se.
- Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments de mesura adequats en cada situació o context d'avaluació.

Resultats d'aprenentatge

1. Comparar, en termes pràctics, els usos dels mètodes i els instruments de la intervenció social.
2. Discutir les implicacions dels diferents mètodes d'avaluació i diagnòstic per a la intervenció psicosocial.
3. Dissenyar instruments d'avaluació.
4. Distingir els mètodes d'avaluació i diagnòstic en el camp de la intervenció psicosocial.
5. Distingir mètodes i instruments d'avaluació en el camp de la intervenció psicosocial.
6. Identificar indicadors i instruments per avaluar programes i intervencions.
7. Reconèixer la diversitat en els contextos d'intervenció i avaluació.
8. Reconèixer les limitacions pròpies i de la disciplina, en els diferents àmbits de la pràctica professional.
9. Treballar en equip.
10. Utilitzar instruments d'avaluació de programes.
11. Utilitzar les eines adequades per a comunicar-se.

Continguts

1. Fonaments de la Psicologia Social Aplicada

- 1.1 Contextos, desenvolupaments i formes d'aplicació de la PS
- 1.2 Planificació i avaluació de les aplicacions de la PS
- 1.3 Ètica, deontologia i pragmàtica de les aplicacions de la PS

2.- Conceptes bàsics en l'àmbit de la PSA

- 2.1 Qualitat de Vida. Concepte, genealogia, dimensions i indicadors
- 2.2 Benestar psicosocial. Factors, models i avaluació
- 2.3 Necessitats i problemes psicosocials. La seva estructura i construcció social
- 2.3 Altres camps específics: pobresa, inclusió / exclusió social, cohesió social, convivència

3. Caixa d'eines teòriques i metodològiques de la PSA

- 3.1 Principis de planificació de recerca i intervenció psicosocial en PSA
- 3.2 Perspectives d'intervenció psicosocial
- 3.3 Eines per a l'avaluació de processos d'intervenció psicosocial

4.- Àmbits de la Psicologia Social Aplicada

4.1 Educatiu

4.2 De les organitzacions i del treball

4.3 Salut

4.4 Ambiental

4.5 Jurídica

4.6 Política

Metodologia

Les activitats dirigides de l'assignatura s'imparteixen en grups grans (12 sessions) i petits (6 sessions), sempre en sessions de 2 hores. El seu desenvolupament combina els següents recursos didàctics:

- Les 12 sessions amb grups grans tindran o bé un format de classe magistral o bé d'exposició de grups d'estudiants
- 2 de les que es facin amb grups petits consistiran en discussió a l'aula de material teòric de suport prèviament distribuït.
- I a les altres 4 sessions amb grups petits es tractarà de reflexionar i de debatre sobre casos pràctics i sobre aspectes epistemològics i metodològics de la recerca en la disciplina.

Les activitats supervisades, a nivell grupal i individual, tractaran concretament sobre qüestions associades al disseny i a la realització dels treballs grupal i individual.

Les activitats autònomes consistiran en revisions individual de material bibliogràfic i documental, que donarà lloc a la realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums, que seran utilitzats posteriorment en els treballs individual i grupal.

En aquesta assignatura s'ofereix la possibilitat de cursar unes pràctiques de camp optatives (projecte Shere Rom) en un context d'intervenció socio-educativa real. Els estudiants que optin per realitzar aquestes pràctiques hauran d'assistir durant 12 setmanes (1 hora setmanal) al centre educatiu adjudicat, i on treballaran directament amb un grup de nens de diferents edats resolent activitats de forma col.laborativa. Les dades que es recullin d'aquesta experiència estan relacionades amb els continguts teòrics treballats i permetran realitzar part de les evidències d'aprenentatge d'aquesta assignatura.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
D1. Classes magistrals	24	0,96	1, 2, 4, 5, 6, 7
D2. Sessions grups aula	12	0,48	3
Tipus: Supervisades			
S1. Supervisió grupal	10	0,4	11
S2. Tutoria individual	4	0,16	8
Tipus: Autònomes			
A1. Revisió (individual) de literatura i documentació	25	1	7

A2. Elaboració treball grupal	40	1,6	9
A3. Elaboració treball individual	33	1,32	1

Avaluació

Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades mitjançant les següents proves:

- **Prova escrita individual (40% nota).** Prova en forma d'exercici escrit consistent en una sèrie de 4 preguntes obertes sobre la matèria general del curs. No serà un test de memòria, sinó de comprensió teòrica, d'imaginació pràctica i de rigor metodològic.
- **Treball de grup (30% nota):** Exposició en grup d'un dels àmbits de treball de la Psicologia Social Aplicada.
- **Treball individual (30% nota):** Portfoli de diferents exercicis realitzats a les sessions de mig grup.

Assignatura Superada: Evidència de l'assoliment de les competències avaluades a les 3 proves amb una nota igual o superior a 5 en cadascuna d'elles.

No evaluable: Qualificació de qui hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes inferior al 40%.

Presentat No aprovat: Qualificació de qui no hagi assolit la nota mínima de 5 en alguna de les 3 activitats avaluades.

Reavaluació: Podrà optar-hi qui, havent participat en les 3 activitats avaluades, en alguna o algunes d'elles n' hagi assolit una nota compresa entre 4 i 5.

Situacions especials:

Les situacions individuals que hagin comportat problemes de seguiment d'alguna part del curs (per raons de salut, laborals, etc.) seran ateses i resoltes en funció de la combinació de les seves circumstàncies específiques.

Un treball que mostri evidències de "còpia" (plagi) obtindrà una nota de "0".

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
AV2. Treball de grup	30	0	0	3, 6, 9, 10, 11
AV3. Prova escrita individual	40	2	0,08	1, 2, 4, 5, 7
AV3. Treball individual	30	0	0	8

Bibliografia

Bibliografia bàsica

- Alvaro, J. L.; Garrido, A. & Torregrosa, J. R. (Eds.) (1996). *Psicología Social Aplicada*. Madrid: McGraw-Hill.
- Blanco, A. y Rodríguez Marín, J. (Coords.) (2007). *Intervención psicosocial*. Madrid: Pearson - Prentice Hall.
- Expósito, F. & Moya, M. (Coords.) (2005). *Aplicando la Psicología Social*. Madrid: Piràmide.

Mark, M. M., Donaldson, S. I. & Campbell, B. (Eds.). (2011). Social Psychology and Evaluation. Hove: Guilford Press.

Montenegro, M. (Coord.) (2011). Intervenció Social. Controvèrsies teòriques i metodològiques. Barcelona: ediuoc

Morales, J.F., Blanco, A., Huici, C. & Fernández, J.M. (Eds) (1985). Psicología Social Aplicada. Bilbao: DDB.

Sánchez, A. (2002). Psicología Social Aplicada. Madrid: Prentice Hall.

Altres referències específiques

Avaluació

Alonso, E.; Pozo, C. & Martos, M. J. (2008). Intervención psicosocial y evaluación de programas en el ámbito de la salud. Alcalá La Real: Formación Alcalá.

Alvira, F. (1991). Metodología de la evaluación de programas. Madrid: CIS.

Gómez, M (2000). Els serveis socials y la seva avaluació. Barcelona: EUB.

Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1989). Fourth Generation Evaluation. Newbury Park, CA: Sage.

Pozo, C.; Alonso, E. & Hernández Plaza, S. (2004). Teoría, modelos y métodos en evaluación de programas. Granada: Grupo Editorial Universitario.

Stufflebeam, D. I. (2001). Evaluation models. San Francisco: Jossey-Bass.

Stufflebeam, D. I. & Shinkfield, A.J. (1987). Evaluación sistemática. Barcelona: Paidós.

Vedung, E. (1997). Evaluación de políticas públicas y programas. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos sociales.

Ètica i Deontologia

Alcalde, M. J. & del Río, C. (2001). Metacódigo de ética de la Federación Europea de Asociaciones de Psicólogos (EFPA). Traducción y adaptación al castellano. Infocop, 80, 36-39. (Orig. Inglés de 1995: <http://www.efpa.be>).

American Psychological Association (APA). (2002). Ethical principles of psychologists and code of conduct. <http://www.apa.org/ethics>.

American Psychological Association (APA). (2009). Report of the Ethics Committee, 2008. American Psychologist, 64/5, 464-473

Bersoff, D.M. (2003). Ethical Conflicts in Psychology. (3ª ed.) Washington, DC: APA

Canadian Psychological Association (2000). Canadian Code of Ethics for Psychologists. <http://www.cpa.ca/>

Colegio Oficial de Psicólogos (COP). (2009 a). Proyecto del Código Deontológico de la profesión de Psicología. Madrid: COP.

Colegio Oficial de Psicólogos (COP). (2009 b). Papeles del Psicólogo, 2009. Vol. 30(3) Monográfico sobre Ética profesional y deontología. <http://www.copmadrid.org>

Del Río, C. (2005). Guía de ética profesional en Psicología Clínica. Madrid: Pirámide.

Del Río, C. (2009). La docencia de la Ética profesional en los estudios de Psicología en España. Papeles del Psicólogo, 2009. Vol. 30(3), pp. 210-219.

European Federation of Psychologists Associations (EFPA). (2005). Metha Code of Ethics. <http://www.efpa.be>

Quayle (2009). Teaching ethics to future psychologists: Challenges and the model of an experience of a college psychology professor in a developing country. *Counseling Psychology Quarterly*, 22/1, 97-104

Problemes socials, qualitat de vida, benestar psicosocial

Abdallah, S., Thompson, S., Michaelson, J., Marks, N., Steuer, N. et al. (2009). *The Happy Planet Index 2.0*. London: New Economics Foundation.

Andrews, F.M. y McKennell, A.C. (1980). Measures of self reported well-being: Their affective, cognitive and other components. *Social Indicators Research*, 8, 127-155.

Andrews, F.M. y Withey, S.B. (1976). *Social Indicators of Well-Being: Americans Perceptions of Life Quality*. New York: Plenum Press.

Constanza, R. et al (2008). An Integrative Approach to Quality of Life Measurement, Research, and Policy. *S.A.P.I.EN.S* [Online], 1.1 |: <http://sapiens.revues.org/169>

Díaz, D., Rodríguez-Carvajal, R., Blanco, A., Moreno-Jiménez, B., Gallardo, I, Valle, C. & van Dierendonck, D. (2006) Adaptación española de las escalas de bienestar psicológico de Ryff. *Psicothema*. 18, 572-577.

Diener, E. (1994). Assessing Subjective Well-Being: Progress and Opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.

Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55, 34-43.

Diener, E.D., Emmons, R.A., Larsen, R.J. y Griffin, G. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.

Diener, E., Oishi, S. y Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54, 403-425.

Diener, E. y Suh, E. (2001). *Culture and Subjective Well-Being*. Cambridge, Ma: MIT Press.

Drobnič, S., Beham, B. & Präg, P. (2010). Good Job, Good Life? Working Conditions and Quality of Life in Europe. *Social Indicators Research*. 99 (2), 205-225.

Eid, M. & Larsen, R. J..(2008). *The science of subjective wellbeing*. Hove: Guilford Press.

Gale, A. & Chapman, A.J. (eds). (1984). *Psychology and social problems. An introduction to applied psychology*. New York: Wiley.

Layard R. (2005). *Happiness: lessons from a new science*. New York: Penguin.

Mikherjee, R.M. (1989). *The quality of life. Valuation in social research*. Beverly Hills, CA: Sage.

Ryff, C., & Keyes, C. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727.

Rubington, E. & Weinberg, M.S. (Eds.). (1995). *The study of social problems. Five perspectives (5ª ed.)*. New York: Oxford University Press.

Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment*. New York: Free Press.

Smigel, E. (ed). (1971). *Handbook of the study of social problems*. Chicago. Rand McNally.

Strack, F., Argile, M. y Schwartz, N. (Eds.). (1991). *Subjective Well-Being*. Oxford: Pergamon.

Veenhoven, R. (1984). *Conditions of Happiness*. Dordrecht: Reidel.

- Veenhoven, R. (1994). El estudio de la satisfacción con la vida. *Intervención Psicosocial*, 3, 87-116.
- Veenhoven,R. (1995). Developments in Satisfaction Research. *Social Indicators Research*, 37, 1-46.
- Veenhoven R (1996). Happy life expectancy: a comprehensive measure of quality-of-life in nations. *Social Indicators Research* 39, 1-58.
- Walker, S. R. & Rosser, R.M. (Eds) . (1988). *Quality of Life:assessment and applications*. Lancaster: MTP.
- Warr, P. (2007). *Work, Happiness and Unhappiness*. Mahwah, NJ: LEA.
- WHO (1984). *Underlying processes of becoming socially vulnerable*. Copenhagen. World Health Organization. Regional Office for Europe.

Fonts especialitzades

- Basic and Applied Social Psychology
- Community, work and family
- European Review of Applied Psychology
- Intervención Psicosocial
- International Journal of Psychology
- Journal of Applied Social Psychology
- Journal of Community & Applied Social Psychology
- Journal of Conflict Resolution
- Journal of Progressive Human Services
- Journal of Social Issues
- Journal of Social Policy
- Journal of Social Service Research
- Journal of Prevention and Intervention in the Community
- Revista de Psicologia Social Aplicada
- Revista de Psicologia del Trabajo y las Organizaciones. *Journal of Work and Organizational Psychology*
- Psychology & Developing Societies
- Social Psychology Quarterly
- The Journal of Social Psychology